

TEMA • NORDISK MUSIK I VÄRLDEN

Konstnärlig blomstring i kargt klimat

Nordic Music Days i Reykjavik

Krystyna Pettersson minns krigets musik

Nordiska klanger i London nästa år

Svenska tonsättare prövar vingarna i New York

Storregion som kris och möjlighet

SISTA DECEMBER 1997 åkte jag till Bohuslän för att fira nyår, och åkte aldrig därifrån. Förvisso lämnade jag Tjärnö socken redan nästa dag, men då hade Bohus län införlivats i Västra Götaland, och fanns kvar endast som landskap och minne. 1 januari 2019 föreslår Indelningskommittén i ett delbetänkande två ytterligare storregioner – Svealand och Norrland – samt en utvidgning av Västra Götaland. Fram till 2023 skall man sedan fortsätta sammanslagningen, från Sveriges idag 21 regioner till endast sex storregioner.

All offentligstödd verksamhet måste kännas angelägen för de medborgare som finansierar den. Vi är med och betalar för sjukhus och pendeltåg, förr eller senare behöver vi dem, och gemensamt kan vi få ett bättre liv än på egen hand. Men har vi inte råd med alla verksamheter, blir graden av angelägenhet viktig. Hur angelägna är egentligen regionens innevånare att ha promenadavstånd till ett konserthus?

Om de hängt där sedan de var små, och fortsatt när de blivit äldre; om skolan, arbetsplatsen, baren regelbundet besöks av musiker och tonsättare (med eller utan instrument); om konserthuset ligger på topp tre varför de flyttat dit, är svaret inte svårt. Men inte heller om de känner att huset inte är till för dem; att det bara är en viss typ av människor som går dit; om de inte känner sig inbjudna.

INDELNINGSFÖRSLAGET KOMMER ATT innebära stora administrativa förändringar för den verksamhet regionerna bedriver, såsom musik- och kulturinstitutioner. När de värsta turbulensen av förändringen mojnät, kommer någon av de nybildade regionala kulturnäm-

Martin Q Larsson, ordförande

derna att upptäcka att de har ganska många symfoniorkestrar i regionen. Kanske hälften kunde räcka? Varpå följer debatt och huggsexa, vilka ska bli kvar, vilka ska bort och varför.

Striden om vilka som finns kvar efter reformen handlar om publikutveckling. Att ständigt finna en ny publik, att behålla den man redan har, att ständigt ge den nya utmaningar. Att få medborgarna att känna sig välkomna, att känna sig delaktiga, att vi skapar konsten tillsammans. Att publiken rör sig sida vid sida med spetskonstnärerna vid konstens frontlinjer. Att kulturverksamheten – i vilken form den vara månde – är angelägen för medborgarna.

Naturligtvis ställer detta enorma krav, på kompetens, på entusiasm, på mod. Men kulturpolitiker och konserthusledning står inte ensamma inför frågorna. I FSTs portalparagraf föreskrivs tydligt vårt ansvar att främja musiklivet i Sverige, och vi kommer att göra allt som står i vår makt för att tillförsäkra även framtidens medborgare musikalisk mångfald, tillgänglighet och nutidsrelevans.

Precis som med offentliga medel, kan vi göra mer om vi gör det gemensamt. Tillsammans går vi starka i kulturen, tillsammans kan vi åstadkomma en verksamhet som hela tiden återuppfinner sig själv, som expanderar utanför sin egen komfort zone, som inte anser att uppdraget slutar i och med byggnadens fysiska väggar. Tonsättare, musiker, administration och politiker hand i hand, ut på okänd resa mot storregionerna, må det bära eller brista.

Den institution, den ensemble, den kulturnämnd som klarar detta kommer att överleva. Övriga går ett ovisst öde till mötes ●

Martin Q Larsson
ordförande

Musikmöten över gränserna

Anna Hedelius, redaktör

SKRIVANDE STUND befinner jag mig på USA-resa med min kör. Höstlöven i Minnesota har samma gula färg som löven hemma i Sverige och på bilturen genom de sjörika svensktrakterna nordöst om Minneapolis är det inte svårt att förstå varför de smålänningar, hälsingar och andra som anlände hit i slutet på 1800-talet kunde finna ett nytt hem på jorden.

Som svensk kör blir vi överväldigande mottagna var vi kommer; på ålderdomshemmet i Minneapolis talar tårögda boende stapplande svenska med oss (likaledes tårögda) efter konserten, i den lilla orten Lindstrom ombeds vi sjunga svensk folkmusik vid avtäckningen av en ny staty. På konserterna vid Concordia University i St Paul och Swedish American Institute i Minneapolis sjunger vi verk av svenskarna Karin Rehnqvist, Kaj-Erik Gustafsson, Nils Lindberg, Anna Cederberg-Orreteg, Benny Andersson, Steve Dobrogosz samt norrmanen Ola Gjeilo, samtliga nu levande. Efter varje konsert kommer hjärtliga människor fram till oss och vittnar om hur berörda de har blivit. Musikens språk är universellt och öppnar dörrar till enastående möten.

Föreningen Svenska Tonsättare arbetar för närvarande på flera sätt med att öppna dörrar för spridningen av svensk samtida musik i världen. I detta temanummer av Tonsättaren skriver vi om projektet Connections, där fem svenska tonsättare får sina verk framförda av

FOTO: ANNA HEDELIUS

Högalids kammarkör inviger Ian Dudleys staty av Marlene Smith, som gjort mycket för svensk kultur i trakten.

den New York-baserade ensemblen mise-en (sid 4–7), vi berättar om planerna för Nordic Music Days i London nästa år, då det är Sveriges tur att arrangera den årliga festivalen (sid 8–9) och vi låter tonsättaren/slagverkaren Johan E. Andersson rapportera från årets Nordic Music Days i Reykjavik (sid 12–15.)

DET ÄR MED STOLTHET jag i skrivande stund inom kort sätter mig på ett flygplan till Chicago, för att tillsammans med övriga sångare fortsätta turnén som ambassadör för svensk och nordisk musik i världen. Musik, möten, möjligheter. Tre ting som ger hopp om framtiden! ●

Minneapolis, oktober 2016
Anna Hedelius, redaktör

Ensemble mise-en har, efter fem år som grupp, en imponerande repertoarlista. 350 verk, 163 urpremiärer, 150 verk exklusivt skrivna för dem. Nu tar de sig an musik av fem svenska tonsättare och ger konserter i New York, Washington och London.

SVENSK MUSIK PÅ EXPORT

TEXT • Anna Hedelius

TROTS SIN RELATIVT UNGA ålder har Ensemble mise-en redan etablerat sig som en viktig grupp för nutida musik i USA. Möjligen är det kombinationen nyfikenhet och kompetens som gör det. Konstnärlige ledaren Moon Young Ha är själv tonsättare och passionerat intresserad av ny musik.

–Visst finns det mycket intressant i äldre musik, men ny musik ger mig något helt annat. Den inspirerar mig på ett annat sätt.

Ensemblen, som är baserad i den mångkulturella smältdegeln New York, ser det som fullkomligt naturligt att ta sig an musik från olika länder och kulturer. Inom projektet Connections har de tidigare spelat musik av österrikiska och danska tonsättare. Nu har turen kommit till Sverige. Verk av fem svenska tonsättare

framförs under oktober och november vid konserter i Scandinavia House i New York, House of Sweden i Washington samt på Kulturhuset under festivalen Sound of Stockholm.

–Moon Young Ha hörde av sig till oss med denna idé i maj förra året, och då de verkade vara en seriös och etablerad grupp nappade vi på deras förslag om samarbete, berättar Martin Q Larsson, ordförande för FST, som tillsammans med STIMs promotionsnämnd stöttar satsningen.

Inledningsvis utlyste FST en »call for sketches«, till vilken ett trettiotal av föreningens medlemmar skickade in förslag. Ensemblen valde sedan själva ut sex verk att arbeta vidare med.

–Det var ett mycket kollektivt arbete i

FOTO: JULIA HEMBREE

Moon Young Ha, tonsättare och dirigent, tillika konstnärlig ledare för Ensemble mise-en.

Ensemble mise-en

Connections: Svensk nutida musik

Scandinavia House, Manhattan,
24 oktober

House of Sweden, Washington,
25 oktober

Sound of Stockholm, Kulturhuset,
10 november

Verk av Lars Bröndum, Amanda Feery,
Mauro Godoy-Villalobos, Sungju
Hong, Fabian Svensson, Frances
White, Henrik Denerin, Eunyoung Lee
och Kristofer Svensson.

Musiker: Kelley Barnett, flöjt, Tony
Park, klarinett, Yumi Suehiro, pia-
no, Maya Bennardo, violin, Evan Ru-
nyon, kontrabas, Moon Young Ha,
tonsättare/dirigent

ensemblen, förklarar Moon Young Ha. Vi gick igenom skisserna tillsammans och valde ut de vi fann mest spännande. Sedan försökte vi hitta en bra mix mellan olika stilar och musikaliska språk.

Givande workshop i Stockholm

Första träffen i Sverige ägde rum i oktober förra året.

– De höll en konsert samt träffade de utvalda tonsättarna i workshops, berättar Martin Q Larsson.

Mauro Godoy Villalobos är en av de tonsättare som medverkar i projektet.

– Vid det första mötet var mitt verk »Imagen Sin Tiempo« en skiss, visserligen en ganska detaljerad sådan men

långt ifrån ett färdigt stycke. Formerna och idéerna fanns men var inte utvecklade i den utsträckning jag önskade, berättar han.

Under våren komponerade han och de andra tonsättarna färdigt sina verk.

– Jag har behållit formen och strukturen, men utvecklat och förlängt varje del.

Ensemblen har inte velat påverka utformningen, men jag har ändrat vissa tekniska delar av stycket då det inte riktigt fungerade vid workshopen förra hösten.

Förhoppningen från FSTs sida är att projektet ska göra att det musikaliska samarbetet mellan Sverige och USA kan öka. Till konserterna i USA bjuds →

→ amerikanska tonsättare, musiker och tonsättarorganisationer in.

–Vi vill uppmuntra fler amerikanska ensembler att spela svensk musik. Samarbetet med Ensemble mise-en skapar goda förutsättningar för det, då de håller mycket workshops och residens samt turnerar mycket.

Moon Young Ha är själv förtjust i det svenska samarbetet och hoppas kunna behålla de nya verken på repertoaren.

–I USA är svensk musik fortfarande lite mystisk, den spelas knappt alls. Det vill vi ändra på, så jag hoppas att vi får tillfälle att framföra de här verken även efter höstens tre konserter.

Musik är global i vårt århundrade

Att det skulle finnas något särskilt svenskt tonspråk kan, den ursprungli-

gen sydkoreanske tonsättaren/musikern dock inte påstå.

–Varje tonsättare har sin egen röst och tonspråk. I vårt århundrade är det omöjligt att skilja olika länders tonsättarspråk. I Tyskland använder många tonsättare noise liksom Helmut Lachenmann, men många skriver också traditionell musik. I New York är det populärt med postminimalistisk musik, men många arbetar också med spektrummusik och new complexity.

Moon Young Ha ser fram emot konserterna och upplever arbetet med de svenska tonsättarna som mycket stimulerande.

–I synnerhet var det väldigt lyxigt att få träffa dem under workshopen i Stockholm.

Hur kommer det sig att det inte finns

någon kvinna bland de svenska tonsättarna?

–Vi valde ut ett verk av en kvinnlig tonsättare, men tyvärr slutförde hon inte projektet. Vi brydde oss faktiskt inte om kön i urvalsprocessen, utan letade, som alltid, efter den mest intressanta musiken. Vår ensemble består av nästan lika många kvinnor som män och vi har tidigare arbetat med flera kvinnliga tonsättarorganisationer. Att det blev så här denna gång var helt och hållet ett sammanträffande ●

Connections arrangeras av Föreningen Svenska Tonsättare, i samarbete med Scandinavia House, Svenska Ambassaden och Sound of Stockholm, med stöd av Stims Promotionsnämnd, Svensk Musik och Konstnärsnämnden.

Så tycker tonsättarna om Connections

.....
Lars Bröndum

Beskriv ditt verk på max 140 tecken!

–Serpentine Line baseras på olika uttryck av ormliknande ornament i flera lager och växelverkan mellan polycykliska processer och senza tempo.

Hur har du upplevt arbetet med mise-en?

–Mycket positivt! Vi träffade ensemblen först på en »reading session« i Stockholm hösten 2015 då de läste våra första utkast. Sedan har jag varit i kontakt med kontrabasisten Evan Runyon som uppförde en ny variant av mitt stycke »Premonitions for Contrabass and Electronics« i Brooklyn 11 mars 2016. När jag var i Brooklyn återbekantade jag mig med vissa i ensemblen. Mise-en är ett gäng trevliga, duktiga

Lars
Bröndum

och entusiastiska musiker som är skickliga interpretörer av nutida konstmusik.

Vad hoppas du på i och med konserterna i USA?

–Jag hoppas att fortsätta arbeta med Mise-en och utvidga mitt nätverk i USA för mer samarbeten i framtiden. Sen har det också varit trevligt att lära känna andra svenska tonsättare inom FST.

.....
Kristofer Svensson

Beskriv ditt verk på max 140 tecken!

–»I denna ljuva sommardag« är del i en serie kompositioner som med sin återhållsamma monokroma karaktär har sommaren som tema.

Hur har du upplevt arbetet med mise-en?

–Det var mycket fint att träffa musikerna i

Kristofer
Svensson

mise-en i Stockholm förra hösten; det är lustfyllt att skriva musik för skickliga och goda människor. Det blev också en värdefull referens i komponerandet att få höra ensemblen spela de toner jag hade skrivit ned inför träffen; närvaron i Mark Broschinskys trombonspel i synnerhet påverkade kompositionen.

Vad hoppas du på i och med konserterna i USA?

–Inför konserterna i USA hoppas jag innerligt att de ljud jag har noterat kan klinga tillsammans så att poesi skapas. Jag har arbetat med violinisten som spelar denna konsert, Maya Bennardo, på ett par stycken tidigare, men har båda gånger lyckats missa uruppförandena, så det tillför ett lager av glädje av att nu kunna närvara på konserten i Scandinavia House i oktober.

Mauro Godoy Villalobos

Beskriv ditt verk på max 140 tecken!

–Verket har en närmast statisk inledning som sakta utvecklas genom nervösa passager för att kulminera i rytmiska sekvenser.

Hur har du upplevt arbetet med mise-en?

–Mycket positivt, det är alltid en ynnest att arbeta med professionella musiker som brinner för samtida musik. Jag är otroligt glad över detta samarbete, som har varit lärorikt och inspirerande.

Vad hoppas du på i och med konserterna i USA?

–Jag hoppas på att våra verk får spridning i USA att de inte bara spelas en eller i detta fall två gånger. Förhoppningsvis lever styckena ett eget liv och genererar i förlängningen intresse för svensk samtida musik i USA.

Fabian Svensson

Beskriv ditt verk på max 140 tecken!

–Ett tvångsäktenskap mellan å ena sidan

Fabian Svensson

●●●
Ett tvångsäktenskap mellan å ena sidan en kedja av snabba, bebopkrokiga fraser, och å andra sidan en skamlöst kitschsliskig melodi.

Fabian Svensson, tonsättare

Mauro Godoy Villalobos

Henrik Denerin

en kedja av snabba, bebopkrokiga fraser, och å andra sidan en skamlöst kitschsliskig melodi.

Hur har du upplevt arbetet med mise-en?

–Än så länge har kontakterna mellan mig och musikerna varit begränsade: jag har suttit hemma i min ensamhet och skrivit stycket, och efter fullgjort arbete skickat över noterna. Sedan dess har jag inte hört något ifrån ensemblen, vilket kan tolkas på olika sätt.

Vad hoppas du på i och med konserterna i USA?

–Att musikerna spelar bra, att det kommer mycket publik, och att alla som hör mitt stycke kommer tycka att det är det bästa som någonsin skrivits.

Henrik Denerin

Beskriv ditt verk med max 140 tecken!

–matheme – samband som är instabilt, ständigt öppen för omförhandling. Två trios med fristående musik. En transitiv plats där den kan mötas.

Hur har du upplevt arbetet med mise-en?

–Vad som var mycket bra var att vi fick möjlighet att träffa ensemblen i oktober 2015 och spela igenom de skisser som vi då hade. För mig blir ett personligt möte med musikerna viktigt för det fortsatta arbetet och påverkar den musik som jag därefter skriver. Efter detta har jag också haft möjlighet att kommunicera via e-mail med musikerna om jag haft några specifika frågor.

Vad hoppas du på i och med konserterna i USA?

–Det ska bli spännande att arbeta tillsammans med ensemblen i USA med mitt verk som är ganska krävande och besitter en del svårigheter att lösa. Jag ser också fram emot att få möta publiken i New York och Washington och tycker det är viktigt att nyskriven svensk musik får möjligheten att spridas på detta sätt.

Nordisk musik flyttar västerut

Nordic Crime och Nordic Noir är redan etablerade uttryck. Nu är det dags för Nordic Sound. I Brexit-tider väljer FST att satsa på samarbete med Storbritannien och förlägger nästa års Nordic Music Days i London. De konstnärliga ledarna Johan E. Andersson, Jenny Hettne och Marcus Wrangö smider sedan länge planer. TEXT • ANNA HEDELIUS

NÄR VI TRÄFFAS HAR de konstnärliga teamet, varav två av tre för dagen är samlade, just kommit hem från Island och årets upplaga av NMD (läs Johan E. Anderssons rapport på sid 12–15.) De är fulla av intryck och tar del-

vis spjörn emot det isländska arrangemanget då de planerar inför festivalen de är ansvariga för nästa år, då det är den svenska tonsättarföreningen FST:s tur att stå som värdar.

–Vi har pratat mycket om vem de nordiska musikdagarna ska vara till för, säger Johan E. Andersson. Ibland får de tendensen av firmafest och har svårt att nå ut till folk utanför den innersta kretsen. Genom att vara i London försätter vi oss i en situation där vi måste nå ut. –Dessutom vill vi stärka samarbetet mellan brittiska musiker och nordiska tonsättare, fortsätter Jenny Hettne.

Även Martin Q Larsson, FST:s ordförande, poängterar fördelarna med val av festivalort.

–NMD är till för att sprida nordisk musik, säger han. Det är troligen mest verksamt att

FOTO: RICHARD HAUGHTON

göra det när man befinner sig i ett land utanför Norden.

Den fyra dagar långa festivalen 2017 kommer att äga rum på Southbank Centre, det kulturhus vid Themsens strand som byggdes 1951 för Festival of Britain och sedan dess har blivit ett lika välkänt festivalcentra som piggt och öppet hus med egen symfoniorkester och blandad publik.

– Det är en skön och öppen atmosfär i huset, där det pågår massor av kulturprojekt, berättar Jenny Hettne. Folk får ta med sig medhavd picknick in och ytorna används till allehanda konstprojekt.

– Vi vill använda de öppna ytorna för att nå den publik som redan är där, fortsätter Johan E. Andersson. Vi kommer att ha konserter ute i kapprum, kanske händer det något i hissen, allt är möjligt.

Lekfullhet och öppenhet

När vi träffas är programmet ännu i sin linda. Jenny Hettne, som är ansvarig för den akustiska musiken knyter tillsammans med Katrine Ganer Skaug, ensemblechef vid Esbjerg ensemble, tonsättaren Esaias Järnegård samt Gilliam Moore, som är musikdirektör vid Southbank Centre, till sig brittiska kammarensembler. En call for works är utlyst i de nordiska länderna för att få in intressanta verk.

– Till NMD i Reykjavik fick de 500 in-skick, berättar Jenny Hettne. Verken kommer in i form av partitur och inspelningar i den mån tonsättarna har det. Viktigt är att programmet blir så blandat som möjligt och att det också finns verk som går att spela i publika utrymmen för en publik som kanske inte ens har kommit dit för festivalen.

Marcus Wrangö är ansvarig för den elektroakustiska musiken samt klubb delen och Johan E. Andersson ansvarar för workshop- och seminarieprogrammet.

– Vi kommer att ha både öppna och offentliga workshops. Till viss del kommer denna del av festivalen att få ett barnfokus. Ordet »playfulness« finns med som ett ledord i hela vår vision kring NMD.

Öppenhet är ett annat viktigt ledord som genomsyrar tankarna i alltifrån programläggning, programbok, presentation och kringarrangemang, till hotell och festivalbar.

– Det känns otroligt viktigt att inte utesluta någon genom att använda exkluderande ord och koder, poängterar Johan E. Andersson. Vi funderar mycket över tillgängligheten – kanske ska vi ha presentatörer och moderatörer som leder publiken rätt.

– Viktigt är att det här är tonsättarnas festival, inte artisternas, fortsätter Jenny Hettne. Ofta tycker publiken att det är intressant att höra tonsättaren själva berätta något om musiken.

Johan E. Andersson när också en dröm om att kunna livestreama alla konserter, så att man som åhörare kan återknyta till det man har upplevt efteråt.

– Jag hade själv varit väldigt hjälpt av det då jag var på NMD i Reykjavik, säger han.

Med nära tolv månader kvar till festivalstart känner sig de konstnärliga ledarna i fas med förberedelserna. De ser fram emot en festival till vilken de önskar nå både tonsättarna, den tillresta svenska kulturpubliken, den brittiska kulturpubliken samt allmänheten.

– I längden är det dödande att göra bra saker som inte når ut. Vi ska göra allt vi kan för att nå den publik som är intresserad, men som inte har hittat till den samtida nordiska musiken än ●

NMD - Nordic Music Days

Nordiska musikdagar hölls för första gången i Köpenhamn 1888 och arrangeras numera årligen av de nordiska tonsättarföreningarna, vilket gör att varje respektive land står som värdar vart femte år. Hösten 2017 är det Sveriges tur. Festivalen ingår i en större satsning som Nordiska ministerrådet gör i London och på Southbank Centre under hela året.

Festivalen kommer att hållas på Southbank Centre i London 28 september - 1 oktober 2017.

FOTO: ANNA HEDELIUS

Jenny Hettne och Johan E. Andersson och är två av festivalens konstnärliga ledare.

Min starkaste musikupplevelse ...

... som andra världskrigets barn upplevde jag krigets musik, explosioner av fallande bomber, ljudvarningar för flyganfall, ljudet av skjutande tyska pansarvagnar och senare ryska som rullade på stadens gator. Det var starka ljudupplevelser som framkallade rädsla för livet. När jag, under den tyska ockupationen, hörde Chopins musik, som var förbjuden, blev det till en stark musikupplevelse. I den underjordiska musikskola där jag gick på kvällarna hängde lärarna filter över källarfönstren istället för gardiner, sen spelade vi förbjuden musik av polska och västerländska tonsättare. Under min fortsatta utbildning, då tyskarna hade besegrats av ryssarna, lärde jag mig mer om rysk än om västerländsk musik. Därför blev jag nyfiken på allt som hade med musik att göra i mitt nya hemland Sverige, dit jag kom 1970. Sven-David

Sandströms opera »Staden«*, som jag såg 1998, var en oförglömligt stark upplevelse i kontrast till de operor jag kände från musikböckerna. För mig blev det en revolterande upplevelse, som påminde om att tiden inte står stilla. »Staden« liknade ingen annan opera. Jag upplevde den som en vacker dröm, som man upplevt utan att kunna berätta vad den egentligen handlar om. Händelserna tolkades visuellt som i drömmens ständiga förvandlingsdimmor och sångarnas texter var nästan ointressanta i sammanhanget. Det är något jag ska lära mig för framtiden, trots att jag inte tänker skriva en opera.

FOTO AV MARTIN STENMARK

.....

Krystyna Pettersson

Bor: Hässelby

Född: Polen

Aktuell med: Skriver huvudsakligen kammarmusik, musik för piano, instrumental ensemble, kör, sånger och för accordeon. Pianokonserten »Ett konsertstycke från förfluten tid« uruppfördes med Stockholms saxofonkvartett den 2 oktober 2016. Samtidigt uruppfördes »Reflexion« – en fantasi över den svenska folkvisan »Kristallen den fina« och nu väntar uruppföranden av mina andra verk i Italien och Belgien.

*Urpremiären av »Staden« ägde rum den 14 september 1998 på Kungliga Operan i Stockholm och sändes den 19 september 1998 av SVT samt SR P2.

Tonsättaren och slagverkaren Johan E. Andersson reste till Nordiska Musikdagar i Reykjavik och erfor hur det karga landskapets klanger trängde ända ned i konsert- husets kulvertar.

Naturmagi på nordisk musikfest

TEXT • Johan E. Andersson FOTO • Marcus Wrangö

29 september 2016

Jag sitter på flyget på väg till Reykjavik. Jag somnar djupt och vaknar till efter ett par timmar. Tittar ut genom fönstret och blir sittande i en halvtimme djupt stirrande på detta främmande landskap. Var är vi? Den isländska brungrå marken ligger långt där nere under mig. Det påminner om ett månlandskap. Helt nytt. Har aldrig sett något liknande. I taxin från flygplatsen fortsätter jag helt fascinerad att stirra ut genom fönstret på detta karga landskap. Jag är på väg till min första NMD, den nordiska festivalen för nutida konstmusik.

I år är festivalen placerad i den fantastiska konsert- och konferenslokalen Harpa. En glas- och betongbyggnad belägen vid vatten. Naturen fortsätter in i lokalen. Under öppningsceremonin spelar stråkensemblen Skark verket »Spiegel-tunnel« av den isländske tonsättaren Páll Ragnar Pálsson. Musikerna står mot en fond av hav och hamn. Och jag känner att naturen, den kärva, är med i stycket. I min tolkning är flygresan och mötet med den karga isländska naturen och det jag nu lyssnar på samma sak. De smälter ihop. Jag blundar och låter mig föras med.

Senare samma kväll. Harpas magnifika konsertsal med full symfoniorkester. Jag är hungrig, har inte hunnit äta. Programschemat är späckat

och ingen naturlig matpaus är inlagd. Anna Thorvalldottirs stycke »Aeriality« spelas. Naturen fortsätter att medverka. I alla fall i min värld. Min hjärna är fångad av naturens karghet, men kanske det bara ligger hos mig. Stycket är kärvt, omslutande, vackert, böljande och försätter mig i ett tillstånd där tid och rum upphör. Och hungern glöms tillfälligt bort.

•••
Naturen fortsätter att medverka. I alla fall i min värld. Min hjärna är fångad av naturens karghet, men kanske det bara ligger hos mig.

Johan E. Andersson

Våning fyra i Harpa. Harpa, ett stort konsert- hus med över 3000 sittplatser i konsertsalar, i den största ryms det 1800.

30 september 2016

Tar en långsam förmiddag och en härlig promenad i solen ner till Harpa. Ser till att äta lunch på vägen. Har under förmiddagen försökt att tränga in i festivalens programbok. Den är svårläst. Jag känner mig dum. Jag förstår inte hur den är uppbyggd. Vad kommer att hända under dagen? Är det för att jag inte är tillräckligt initierad? Är det saker som är underförstådda som jag »borde« förstå?

Jag besöker en programpunkt där ensemblen Nordic Affect spelar sex (eller var det nio?) verk i ytterligare en av Harpas fantastiska lokaler, Norðurljós. Ensemblen är placerad på golvet mitt i lokalen och vi i publiken sitter runt om. Jag fastnar framför allt för konsertens två sista verk. I det näst sista medverkar vi i publiken med sång. Tre toner delas ut och publiken delas in i tre grupper. Vi sjunger våra toner under hela stycket. Ensemblen spelar i och på denna klang. Det är fantastiskt att del- →

En av de flertalet ljudinstallationer som visades under festivalen.

→ ta i verket, det ger en tydlig kroppslig känsla. Det sista verket fångar åter in mig i en känsla av karghet och ödslighet. Det är skört vackert, stråktonerna upphör nästan ibland och taglets mjuka beröring på strängarna är det enda som anas. Jag andas knappt.

Jag går ut från lokalen och söker i programbladet. Vem har skrivit dessa verk? Jag får ingen rätsida på det. Var det någon omkastning i programmet som jag ej uppfattade?

Här infinder sig återigen känslan av att vara dum. Eller övergiven. Borde jag känna igen tonsättarna genom att ha studerat deras verk tidigare? Finns här en kod som jag inte knäckt? Hur ska jag göra för att kunna identifiera upphovspersonerna till dessa verk? Jag söker på NMD:s hemsida. Jag söker på internet. Jag får inga napp. Nu tappar jag intresset för stunden. Kanske gör jag nya försök senare. Att ta reda på vad det var jag upplevde. Nu får jag nöja mig med mina minnen av upplevelsen. Vilket också kan vara gott nog.

1 oktober 2016

Hinner med en konsert och en workshop före lunch. Kommer tillbaka stärkt av lunchen och ska gå in på ytterligare en konsert. Står i foajén och är på väg in. Drabbas av matthet. Orkar inte ta in mer musik just nu. Går runt i Harpas fantastiska lokaler. Hittar en liten avsats i en oändligt lång trappa som leder upp till en restaurang högst upp. Läger mig på en brits och somnar.

Vaknar av mig själv och är redo för nästa konsert, i den underjordiska parkeringen till Harpa. Där spelar stråkensemblen Skark igen. De har tre spelplatser. Vi åskådare går runt mellan platserna. Även här använder man sig av metoden att musikerna står i mitten och publiken runt om. Man kan gå runt hela orkestern. Ljudet från stråkarna når längst ut i väggarna i det stora garaget och studsar tillbaka. Efterklngen påminner om den i en kyrka. Programmet är noggrant utvalt för att passa just en sådan spelplats med lång efterklang. Det är fantastiskt att stå nästan mitt bland

Stycket är kärvt, omslutande, vackert, böljande och försätter mig i ett tillstånd där tid och rum upphör.

Johan E. Andersson

Juliana Hodkinson framför sitt verk *Nothing Breaks the Losing of No Little Piece*.

Under konserten med S.L.Å.T.U.R blåstes en hoppborg upp under sista stycket.

musikerna. Ljuden från olika håll. Jag blundar och låter mig föras med.

Jag söker i programmet för att ta reda på vad jag hörde. Verksordningen är återigen omkastad. Omöjligt att identifiera vilka verk jag just lyssnat på. Hur ska jag kunna återknyta till det jag gillat?

Kvällen slutar med en tre timmar lång avslutningskonsert med tretton verk som spelas. Vi sitter på pallar utplacerade i lokalen. Spelplatser överallt. Kroppen värker på pallarna. Huvudet är trött och jag orkar inte ta in. Kanske gillar jag inte vad jag hör. Kanske är jag bara så trött att jag inte vill mer. Här blir också förvirringen total. Muntligen utan mikrofon flera gånger under kvällen annonseras det ohörbart ut att ordningen återigen kastas om. Jag har gett upp för länge sedan. Är jag som publik betydelsefull? Är tonsättaren betydelsefull?

Går ut från konserten. Oklart vad som händer nu. Avslutningsfest? Mingel? Vandrar runt i Harpas stora ytor och letar förstrött. Frågar. Inga svar. Jag tänker att jag ändå vill hem och sova. Vandrar hem och försöker hålla kvar den goda känslan av de verk jag blivit berörd av. Det blåser. Naturen är med mig ●

Johan E. Andersson är tonsättare samt slagverkare och en av tre konstnärliga ledare för NMD i London 2017. **Macus Wrangö** är tonsättare och är även han konstnärlig ledare för NMD 2017.

David Riebe vid prisutdelningen i St. Petersburg.

David Riebe vann pris i Ryssland

»Magma« kom på tredje plats av sex finalverk.

Tonsättaren David Riebe har firat internationella framgångar. Nyligen vann han tredje pris i »10th All-Russian Composers' Competition Named After A. Petrov« i St Petersburg. Detta för verket »Magma« för stor symfoniorkester, komponerat förra året.

–I »Magma« har jag hämtat inspiration från de enorma och okontrollerbara naturkrafter som ständigt är närvarande under våra fötter, berättar David Riebe. Långsamma masstransformationer och överlagringar

av täta polyfona orkester-texturer skapar ett underjordiskt tryck som till slut inte kan göra annat än att explodera i våldsamma och otyglade utbrott. Stycket har också hela tiden en obönhörlig och oundviklig riktning ner i jordens vulkaniska inre.

Finalkonserten, där de sex finalverken framfördes av St Petersburg State Symphony Orchestra ägde rum i St Petersburg Philharmonic Hall den 20 september.

FOTO: HANS LINDÉN

Albert Schnelzer kulturstipendiat i Stockholm

Belönas för tonsättningar med bredd.

Tonsättaren Albert Schnelzer har, som ende FST-medlem, tilldelats Stockholms stads kulturstipendium 2016 med motiveringen: »Med känslorna utanpå huden sveper en av landets mest framförda moderna tonsättare över Stockholms och världens betydande scener. I Albert Schnelzers stycken samspas influenser från både mörka

fantasivärldar, modernistisk poesi, legendariska kompositörer och nationella sår.«

Stipendieutdelningen ägde rum i Stadshuset under kulturfestivalen i augusti. Övriga stipendiater var bland andra filmaren Siri Hjorton Wagner, musikern Andreas Unge, skådespelaren/regissören Py Huss-Wallin och författaren Martin Luuk. Stipendiesumman ligger på 25 000 kronor.

*Why wait any longer
for the one you love
When he's standing
in front of you.*

Nobelpristagaren Bob Dylan, »Nashville Skyline« (1969)

Välkomnat litteraturpris

Dylan gillas av Föreningen Svenska Tonsättare.

De senaste veckornas nyhet att poeten och musikkaparen Bob Dylan får Nobelpriset i litteratur 2016 välkomnas av Föreningen Svenska Tonsättare:

–Planetens största litterära

erkännande ges nu till en person som i decennier gestaltat samhällsförändringar genom toner, sång och text. Genom att lyfta fram gränsöverskridandet mellan olika konstarter bryter Svenska akademien ny mark, säger ordförande Martin Q Larsson.

Musikförläggarnas Pris 2016

Sju FST-medlemmar är nominerade till Musikförläggarnas pris.

De nominerade till Musikförläggarnas pris 2016 har offentliggjorts! Konstmusiktonsättare som nominerats är Victoria Borisova-Ollas, Tobias Broström, Daniel Börtz, Sofia Jernberg, Anna-Lena Laurin, Rolf Martinsson, Sven-David Sandström och Albert Schnelzer. Sju av dessa är FST-medlemmar. Prisutdelningen äger rum fredagen den 11 november på Berns Salonger i Stockholm.

-Det är mycket hedrande att bli nominerad till det här priset och förhoppningsvis hjälper detta evenemang till med att öka medvetenheten om konstmusiken, även bland dem som normalt sett inte lyssnar på den här genren, säger Albert Schnelzer.

Olof Gullberg till minne

Tonsättaren blev 85 år. Han minns av sin vän Jerker Johansson.

Jag har just gjort mig en kopp kaffe och ska till att sätta mig på balkongen för att njuta av en fantastisk brittsommardag när telefonen ringer. En sköterska på Mölndals sjukhus låter vänligt meddela att Olle efter en veckas kamp nu slutligen somnat in.

Olof Gullberg föddes 1931 i Varberg. Han studerade kontrapunkt och komposition för Hilding Rosenberg och senare för Karl-Birger Blomdahl. 1959 söker han upp Witold Lutoslawski i Warszawa för studier i instrumentation och kom sedan att i långa perioder vistas i Polen. Från 70-talet var han bosatt i Göteborg.

Som tonsättare var Olof en utpräglad miniatyrist. Hans stycken är oftast bara ett par minuter långa. Minsta detalj mejslades ut till perfektion och han bearbetade gärna musik han komponerat tidigare. Hans notskrift är underbart vacker och som ung

tvekade han ifall han skulle välja att uttrycka sig genom bildkonsten eller musiken. När han på sin ålders höst inte längre kunde skriva vackra noter slutade han att komponera.

I drygt 15 år har jag känt Olof Gullberg och vi har tillbringat mycket tid tillsammans. Mest har vi diskuterat musik men även konst och litteratur. Tja, sanningen att säga har väl jag mest lyssnat på vad han haft att berätta, men han har även visat intresse för mina åsikter om ditt och datt.

När Olof nu är borta, har den djupa, sonora stämman tystnat, den som kunde vittna om hur det var att studera för Hilding Rosenberg i slutet av 40-talet. Eller beskriva lektionerna för Karl-Birger Blomdahl i början av 50-talet, just då Blomdahl stod på höjden av sin skaparkraft. Och som delade med sig av sin entusiasm gällande

allt från tolvtonsmusik till gammal god jazz.

Trots att hans musik sällan blev spelad fanns ingen bitterhet hos honom och han var alltid sysselsatt med att ännu en gång lyssna igenom de banbrytande verken av Schönberg, Berg och Webern.

Brittsommar (eller indiansommar) kallas en period med varma, soliga och sommarlika dagar under hösten. Ett av Olofs pianostycken bär namnet »Indian Summer« och kanske var detta väderfenomen ett grundtema i hans liv. Han träffar för första gången Hilding Rosenberg en brittsommardag. Hans komponerande når en höjdpunkt när han, efter lång tids tystnad, på sin ålders höst åter börjar komponera. Och - han tar sitt sista andetag på förmiddagen den 15 september 2016, när vädret är som allra vackrast.

Jerker Johansson, Göteborg, september 2016

På nya poster

Fredrik Wetterqvist, som i januari tillträder som ständig sekreterare för Kungliga Musikaliska Akademien.

Fredrik Forslund, som tillsatts som vd för Stiftelsen Ulriksdals Slottsteater.

Mikael Käck, som är tillförordnad vd för Västmanlandsmusiken

Stefan Engström, som är tillförordnad vd för Svensk Scenkonst

Uruppförandet

Madeleine Isaksson, »Bridges«, Gävle symfoniorkester, chefsdirigent Jaime Martín, Gävle konserthus, 25 november kl 19.00.

Hej Madeleine, berätta om ditt verk!

TEXT • ANNA HEDELIUS

»Bridges« är ett verk skrivet för brass och slagverk. Hur fick du idén till verket?

-Besättningen brass och slagverk var ett överraskande önskemål från orkestern och det lät spännande, ovanligt och utmanande för mig. Jag fick senare veta att stycket skulle ligga först i programmet, ett öppningsverk alltså, vilket kan ha påverkat styckets karaktär.

Hur skulle du beskriva verket?

-Till verkets form hade jag ett liggande timglas i tankarna. Jag visste också att en slags koral kunde bli aktuell i dess trängre passage. Musiken börjar med ett inledande brus som snart bildar melodier och linjer i olika längder och sedan öppnar sig till ett alltmer drivande flätverk med både höjd och djupa fall. Detta smalnar och skallas av mot passagen, det gungar och glisserar allt tunnare och djupare innan det öppnar upp på nytt, men annorlunda, mot slutet. I styckets centrum flyter en koral förbi. Titeln är förstås ett önskemål, en uppmaning: att slå broar över farliga gränsvatten, mellan olika kulturer, vilket dessvärre ligger hur långt som helst ifrån dagens re-

FOTO: JEAN-LOUIS GARNELL

april, ett längre verk för hela orkestern.

Du är bosatt i Paris sedan länge? Hur ser du på relationen till och skillnaden mellan den svenska och det franska samtida konstmusikvärlden?

-Skillnaden är främst det kvantitativa utbudet, som koncentrerar sig till huvudstaden Paris med flera ensembler specialiserade på nutida musik. De samverkar ofta med musik(hög)

på publik, men alltmer nedskurna statliga bidrag gör det allt svårare för etablerade musiker, ensembler, festivaler och tonsättare att fortsätta sin verksamhet lika aktivt som tidigare.

Konsert-och festivaltips strömmar dagligen in i min dator, liksom från CDMC (ungefär motsvarande Svensk Musik och FST) som anordnar konferenser varje månad, med paneldebatter och konserter under olika teman som rör samtida konstmusik och dess aktörer. Min relation till allt detta är ojämn. Det beror på tid och intresse, komponerandet är ju en väldigt glupsk sysselsättning som kräver mycket energi. Det händer också att min musik blir spelad i detta parisiska utbud, som nu i november då Caroline Delume framför mitt verk för altgitarr och elektronik. Det heter Far... och är byggt på den mycket subtila och suggestiva balladen »Fumeux fume par fumée« (tidigt 1400-tal) av Solage. I övrigt reser jag ofta dit där min musik spelas och uruppförs, vilket bland annat innebär flera resor till Sverige varje år. Den vitala kontakten med det svenska musiklivet är mig självklart när och kär.

Komponerandet är ju en väldigt glupsk sysselsättning som kräver mycket energi.

alitet vid Europas gränser och inandömen.

Du är Gävle symfoniorkesters hustronsättare 2016-2017. Vad innebär det?

-Det innebär att min musik presenteras med två nyskrivna verk för Gävle symfoniorkester under orkesterns konsertprogram: först »Bridges« i november, och under våren, den 20

skolor och har ett återkommande säsongsprogram med konserter, inklusive uruppföranden. Så finns en mängd årliga festivaler i större och mindre format, till exempel Festival Automne, Ircam's Agora och radions Présences, samt Muse en Circuit's höst- och vårfestivaler... för att bara nämna några.

Det är knappast någon brist

COMPOSER'S RADIO sänder ny musik av svenska tonsättare, huvudsakligen komponerad de senaste tio åren. Producent för programmen är Paulina Sundin och programvärd är Jamie Fawcus. Ett nytt program var-

vas med repriserna och läggs ut på FST:s webbsida.

Lyssna varje lördag på: www.composersradio.se eller www.fst.se.

Där kan du också prenumerera på Composer's Radio som podcast och

www.composersradio.se
www.fst.se

gå med i gruppen Composers Radio på Facebook. Composer's Radio finns även som app för iPhone och iPad.

NOVEMBER

02 Tobias Broström, Skuggspel, MalleusIncus (Johan Bridger & Patrick Raab), 19.00, Central-skolans aula, Perstorp.

Även:

03 november

19.00, IKEA Hotell, Älmhult.

04 november

19.00, Lagerlokalen hos Design-Light, Moheda.

05 november

15.00, Folkets Hus, Lammhult.

07 november

19.00, Forum, Örkelljunga.

08 november

19.00, Kulturhuset Vita skolan, Broby.

09 november

19.00, Folkets Hus, Åseda.

10 november

19.00, Grand, Ljungby.

02 Anna-Lena Laurin, Dual Quest IV, Slagverksduo MalleusIncus (Johan Bridger & Patrick Raab), 19.00, Centralskolans aula, Perstorp. **Uruppförande**

Även:

03 november

19.00, IKEA hotell, Smålands kulturfestival, Älmhult.

04 november

19.00, Lagerlokalen hos Design-Light, Moheda.

07 november

19.00, Örkelljunga forum.

08 november

19.00, Broby Kulturhuset.

09 november

19.00, Åseda Folkets Hus.

10 november

09.00, Grand, Ljungby.

03 Katarina Leyman, Solar Flares (rev. 2014), Kungliga Filharmonikerna, dir Santtu-Matias Rouvali, 19.00, Stockholms konserthus, Stora salen, Stockholm.

05 Christer Lindwall, Topography of the (One), Stefan Östersjö, 19.30, Inter art Center, Malmö. **Uruppförande**

06 Per Gunnar Petersson, An Anonymous Nun's Prayer - Wisdom from the 17th Century, Mogens Dahls Kammerkor, 22.00, Christians kirke, Köpenhamn. **Uruppförande**

07 Anna Eriksson, Ping and Pong, Mimitabu, 19.00, Sound of Stockholm, Stockholm. Även: 09 november

09 Katarina Leyman, Embroideries: 5 pieces for piano solo, Anna-Christensson, 21.00, Sound of Stockholm, Hörsalen Kulturhuset, Stockholm.

10 Ulrika Emanuelsson, Gravity of Life, Gregor Bergman, Opera-improvisatörerna, 18.00, Danderyds musikgymnasium, Danderyd.

10 Kim Hedås, Signs, Sebastian Stevensson, 18.30, Berwaldhallen, Stockholm. **Uruppförande**

10 Klas Torstensson, Siebenmal NEO, Norrbotten NEO, Pierre-André Valade dir., 19.00, Kulturens Hus, Luleå. Även: 12 november 15.00, Grünewaldsalen, Stockholms konserthus. 13 november 18.00, Västerås konserthus.

10 Klas Torstensson, Pocket Size Violin Concerto, Norrbotten NEO, 19.00, Kulturens Hus, Luleå. Även: 12 november 15.00, Grünewaldsalen, Stockholms konserthus. 13 november 18.00, Västerås konserthus.

10 Henrik Denerin, matheme, ensemble mise-en, 19.00, Sound of Stockholm, Stockholm.

12 Bo Hansson, The angel from No-where, Radiokören, 15.00, Engelbrektskyrkan, Stockholm. **Uruppförande**

14 Cristian Marina, Méandre, Ensemble Devotio moderna, 19.00, Festival Meridian, Universitatea de muzica, Bukarest, Rumänien. **Uruppförande**

17 Rolf Martinsson, Garden of Devotion, Lisa Larsson, Västerås Sinfonietta, Rumon Gamba, Västerås konserthus.

17 Johan-Magnus Sjöberg, Grekland i gips (Kammar-drama för mezzosopran och cello), Lisa Löfqvist och Mattias Rodrick, cello. Även till text av Anna Smedberg Bondesson), Anna Einarsson, mezzosopran, Mattias Rodrick, cello, 19.00, Allhelgonakyrkan, Lund. **Uruppförande**

18 Tobias Broström, Theatron, MalleusIncus (Johan Bridger & Patrick Raab), Sveriges Radios Symfoniorkester/Alondra de la Parra, 19.00, Berwaldhallen, Stockholm.

Även:

19 november

15.00, Berwaldhallen, Stockholm.

19 Anna-Lena Laurin, Piece to Irina, Irina Emeliantseva, Sound Ways Festival, St. Petersburg. Framförs görs även: **Shards of time**,

19 Lennart Westman, operafilmen »I Annan Himmel«, operafilm med inspelade solister, skådespelare och orkester-soundtrack, 19.00, Kulturhuset Glada Hudik, Hudiksvall. **Uruppförande**

20 Tobias Broström, Twilight, GONG - Malin Sjökvist, Johan Söderholm, Petter Hedbom, Frans Klingfors, 16.00, Teatern, Varberg.

20 Olov Franzén, Sei Miniature, Duo Franzén, Ingeborg Axner-Franzén, flöjt, Olov Franzén, cello, 16.00, Ytterjärna kyrka, Järna.

20 Lars Bröndum, Suspended in the Pit, EAM, 17.30, Sines and Squares Festival, Manchester University, England.

20 Klas Torstensson, Paris 1993, Gagego, 18.00, Stenhammarsalen, Göteborgs konserthus. **Uruppförande**

23 Lei Feng Johansson, Swedish Forest, Göteborgs symfoniker, 19.30, Göteborgs konserthus. **Uruppförande**

24-25 Rolf Martinsson, Arrangement From »Five pieces in Folk Style, op. 102« by Robert Schumann, Martin Fröst, Oslo Filharmoniska orkester, Konserthuset, Oslo, Norge.

24 Tobias Broström, Theatron, MalleusIncus (Johan Bridger & Patrick Raab), Oulu Sinfonia/Erkki Lasonpalo, 19.00, Madetjan sali, Oulu, Finland. Även: 25 november, 10.00 och 12.00

24 Tobias Broström, Piano Concerto No. 1 - »Belle Epoque«, Per Tengstrand/Wermland Opera Orchestra/Johannes Gustavsson, 19.00, Karlstad CCC.

24 Anders Nilsson, Symfoni III »Orfeus & Eurydike«, Norrlandsoperans symfoniorkester/James Feddeck, dir., 19.00, NorrlandsOperan, Umeå. **Uruppförande**

25 Madeleine Isaksson, Bridges, Gävle symfoniorkester, 19.00, Gävle Konserthus, Gävle. **Uruppförande**

26-27 Rolf Martinsson, Garden of Devotion, Lisa Larsson, Netherlands Chamber Orchestra, Gordan Nikolic, Concertgebouw, Amsterdam.

DECEMBER

03 Krystyna Pettersson, Cantilena d'amore, Johannes Burghof, cello et Mamia Akhviadiani, piano interpréte, 15.00, Espace Toots, rue Stuckens 125, 1140 Bruxelles (Evere). **Uruppförande**

03 Henrik Denerin, Rhizom, Vertixe Sonora Ensemble, 19.00, Sjömanskyrkan, Göteborg.

04 Ulrika Emanuelsson, Gravity of Life, Gregor Bergman, Opera-improvisatörerna, Hjorthagens kammarkör, 18.00, Stockholm.

04 Lars Bröndum, In Absinthe, EAM, 19.00, Slottsbiografen, Uppsala.

17 Benjamin Staern, Snödrottningen: familjeopera i en akt efter en saga av H C Andersen; libretto Anelia Kadieva Jons-son, Susanna Stern (Snödrottningen); Wiktor Sundqvist (Kaj); Frida Johansson (Gerda); Bengt Krantz (Renen Bä); Malmö Operans barnkör; Malmö Operaorkester; Stefan Solyom (dir.), 18.00, Malmö opera. **Uruppförande**

Även: 20 december 13.30

INSTRUMENTET

Världens minsta trumma. Trumskinnet i grafen är en atom tjockt.

TRE TUSENDELS MILLIMETER i diameter, det vill säga trettio gånger mindre än diametern på ett mänskligt hårstrå, och en nanometer (en miljarddels meter) tjock. Så liten är världens minsta och mest mångsidiga trumma. Ett, låt oss kalla det för instrument, som kan ge upphov till frekvenser på uppemot 100 megahertz. Trumskinnet, om vi får benämna det så, vibrerar alltså 100 miljoner gånger i sekunden.

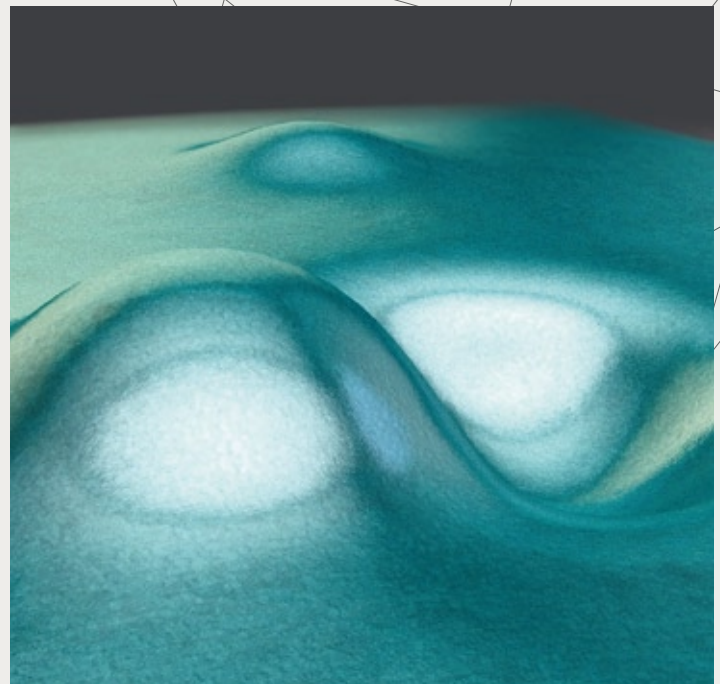
Trumman utvecklades i somras vid Tata Institute of Fundamental Research i Mumbai, och presenterades i juni i tidskriften Nature Nanotechnology. Att den inte i första hand är tänkt som ett klingande instrument står klart för den som försöker tränga in i den, för en lekman, minst sagt svårgenomträngliga artikeln.

För att tillverka själva trumman använde sig forskarna av grafen, ett nanomaterial som bara är en atom tjockt. Av detta material utvecklade de trummor med höga mekaniska frekvenser och möjlig koppling mellan olika stämningsslägen (moder).

Experimentet visade att trummans vibrationer kunde kontrolleras med en elektrisk signal som böjde och sträckte grafenlagret. Då detta gjordes började olika moder av trumman att interagera med varandra.

– Med hjälp av denna interaktion visar vi att energi kan överföras mellan olika moder och leda till nya toner i trumman, menar professor Mandar Deshmukh, som ledde experimenten.

Genom kopplingen mellan stämningsslägen kan man kontrollera energiförlusten till omgivningen och visa hur vibrationerna ökar i takt med det höjda ljudet från trumman. Vid låga temperaturer, tillåter de höga mekaniska frekvenserna, studier av energi-

En konstnärs tolkning av en grafentrummas två vibrationslägen.

För att tillverka själva trumman använde sig forskarna av grafen, ett nanomaterial som bara är en atom tjockt.

överföring av kvantmekanisk natur.

Experimentet är en landvinning i utforskandet av små molekyler, som till exempel virus. Det öppnar också dörrarna till att sondera nya spännande aspekter av grundforskning och är en liten del i att förstå världen lite bättre, menar forskargänget vid Tata Institute of Fundamental Research.

Hur trumman låter är få förunnat att få veta ●

Årets Nobelpris i kemi går i går till Jean-Pierre Sauvage, Sir J. Fraser Stoddart och Bernard L. Feringa som har tillverkat världens minsta maskiner av molekyler, en väldigt liten hiss, konstgjorda muskler och minimala motorer.

TEXT • Anna Hedelius
FOTO • Lars Nanoelectronics group,
TIFR Mumbai